

Helsingin kaupunginhallitus

Asia: **Helsingin kaupungin vammaisneuvoston kannanotto asetusluonnokseen rakennuksen esteettömyydestä**

Dnro: HEL 2016-006911

Helsingin kaupungin vammaisneuvosto antaa asiasta kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Ympäristöministeriö on pyytänyt Helsingin kaupungilta lausuntoa liitteenä olevasta asetusluonnoksesta. Asetusluonnokseen liittyy perustelumuuksio, joka on pohjana myöhemmin mahdollisesti laadittaville yksityiskohtaisille ohjeille. Helsingin kaupungin lausunto pyydetään toimittamaan ympäristöministeriöön 26.8.2016 mennessä. Kaupunginkanslia on pyytänyt vammaisneuvoston lausuntoa asiasta viimeistään 22.8.2016 mennessä.

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi valtioneuvoston antama asetus rakennuksen esteettömyydestä. Asetuksen säännökset koskisivat hallinto-, palvelu-, toimisto-, liike- ja asuinrakennusta sekä muussa rakennuksessa olevaa vastaavaa tilaa. Työtiloja sisältävää muuta rakennusta asetus koskisi vain, jos kyseinen työ soveltuu vammaisille henkilöille ja edellyttää näin ollen esteettömyyttä. Säännökset eivät koskisi omakoti- ja paritaloja. Myös rivitaloa ja muuta kytkettyä pientaloa koskisi vain pieni osa säännöksistä.

Helsingissä on edistetty rakennusten ja rakennetun ympäristön esteettömyyttä tavoitteellisesti jo pitkään. Yleisestä esteettömyydestä ei ole kenellekään haittaa, mutta siitä on hyötyä monille. Sen ansiosta ihmiset voivat asua nykyisessä asunnossaan myös silloin, jos toimintakyky heikkenee väliaikaisesti tai pysyvästi. Samoin he kykenevät työskentelemään ja toimimaan yhdessä muiden kuntalaisten kanssa. Asuntokanta ja toimitilat kaupungissa uudistuvat hyvin hitaasti. Perusesteettömyyden toteuttaminen aina rakentamisvaiheessa on helpompaa ja tulee huomattavasti halvemmaksi kuin vanhojen asuntojen tai yleisten toimitilojen korjaaminen sellaisiksi jälkikäteen.

Ehdotetussa lainsäädännössä osin lievennetään esteettömyysvaatimuksia ja osin täsmennetään nykyistä sääntelyä. Ehdotetun lainsäädännön tuomat täsmennykset varmistavat nykyistä paremmin, että uusissa hallinto-, palvelu-, toimisto- ja liikerakennuksissa esteettömyys on hyvällä tasolla ja kaikilla ihmisillä on yhdenvertaiset mahdollisuudet palveluihin ja työntekoon. Näin ollen se osaltaan edistää yhdenvertaisuuden toteutumista kaikille. Esteettömyysvaatimusten lievennykset sen sijaan heikentävät oleellisesti liikkumis- tai toimimisesteisen ihmisten mahdollisuuksia valita asuinpaikkansa ja asuntonsa sekä estää heitä toimimasta tai vierailemasta ystäviensä ja tuttaviansa luona heidän kodeissaan. Tilakokojen pienentäminen hankaloittaa myös

välttämättömien yksilöllisten asunnon muutostöiden toteuttamista ja tekee niistä samalla taloudellisesti liian kalliita.

Vaatimusten poistaminen tai lieventäminen heikentävä rakennusten sopeutumiskykyä asukkaiden muuttuviin tarpeisiin elämän eri tilanteissa, mikä lisää huomattavasti kustannuksia rakennuksen omistajille käytön aikana. Näin ollen ehdotetulla lainsäädäntömuutoksella on pidemmällä aikavälillä erityisesti omakoti- ja paritalon ja myös rivitalon käyttäjä-omistajalle huomattavia lisäkustannuksia aiheuttava vaikutus. Se, ettei esteettömyyslainsäädäntö kokonaisuudessaan koskisi myöskään rivitaloja, on selkeästi vammaisia henkilöitä syrjivä, eikä rajaus ole tarkoituksenmukaisesti perusteltavissa.

lääkkäiden tai vaikeavammaisten henkilöiden kotona asumisen mahdollistamiseksi välttämättömiä asunnon muutostöitä tuetaan myös julkisista varoista. Näin ollen on todennäköistä, että rakentamisvaiheessa saavutetut kustannussäästöt johtavat asuntojen muutostöihin ja asuinrakennusten korjaamiseen myönnettävien taloudellisten tukien kysynnän rajuun kasvuun. Toisaalta mahdollisuus toteuttaa asuinrakennuksen tosiasiallinen esteettömyys vasta jälkikäteen heikkenee oleellisesti, eikä sitä enää voi toteuttaa ympäristöön sulautuvasti ja kustannustehokkaasti.

Asetuksessa ei mainita lainkaan yleisten alueiden esteettömyyttä. Niistä ei näin ollen ole olemassa sitovia vaatimuksia. Myös näkövammaan edellyttämät toimintaympäristön välttämättömät vaatimukset puuttuvat kokonaan. Samoin puuttuu opastukseen, opasteisiin tai akustiikkaan liittyvä normisto.

Asetus rakennuksen esteettömyydestä tulisi käytön selkeyttämiseksi jakaa kahteen erilliseen osaan:

1. hallinto-, palvelu-, toimisto-, liike-, ja työtila
2. asuntorakentaminen

Yksityiskohtaiset periaatteet

1 § Soveltamisala

Esityksen mukaan asetus ei koskisi lainkaan pientaloa, jossa on enintään kaksi asuntoa. Tällaisia ovat omakoti- ja paritalot. Rivitaloa ja muuta kytkettyä pientaloa koskisi ainoastaan asetuksen 2-4 pykälä. Muutoin asetus ei koskisi niitä.

Esteettömyyden keventäminen kohdistuu asuntokantaan, joka tyypillisimmin on asukkaan itsensä tilaamaa. Koska asukas itse vastaa rakennuksen tilaamisesta ja suunnittelusta tarpeidensa mukaan, esteettömyyden parantamiseen ei ole tarpeen lainsäädännössä velvoittaa. Edellinen väite on absurdi; sekä vammaisten henkilöiden perustarpeita aliarvioiva, että syrjivä. On hyvä, jos valtaosa väestöstä pystyy ennakkoon arvioimaan, ettei koskaan tule tarvitsemaan riittävän tilavaa WC:tä tai hygieniatilaa omassa asunnossaan apuvälineiden tarpeen tai avustajan vuoksi. Eikä ole tuttavilla, joiden pitäisi päästä asuntoon esim. sähköpyörätuolilla. Se ei kuitenkaan käytännössä oikein onnistu. Muutostyöt tulevat rakentamisvaiheen jälkeen kalliiksi ja lisäksi jälkiasennuksia on usein hankala tai jopa mahdoton toteuttaa.

Asetuksen soveltaminen muissa kuin uudisrakentamisessa rajoittuu vain rakennuksen osiin, jossa tehdään toimenpiteitä rakennusluvan varaisesti. Näin ollen käytännössä korjaus- ja saneeraustyöt eivät lähtökohtaisesti lisää yleistä esteettömyyttä, vaan todennäköisesti jopa vähentävät sitä. Asuinkerrostalojen osalta on huomattava, että asetuksen soveltaminen muuhun kuin uuden rakennuksen rakentamiseen, on rajattu rakennuksen yleisiin tiloihin eikä näin ollen koske esimerkiksi yksittäisen asunnon WC- tai hygieniatilojen muutostöitä.

2 § Rakennukseen johtava kulkuväylä

Rakennukseen johtavan kulkuväylän leveydeksi ehdotetaan asetuksessa vähintään 1200 mm. Tämä vapaa leveys ei kuitenkaan riitä pyörätuolin ympäri kääntämiseen tai toisen pyörätuolia / kävelytelinettä käyttävän henkilön ohittamiseen. Olisi myös otettava huomioon sähköpyörätuolin käytön lisääntyminen sekä leveiden kaksosrattaiden yleistymisen perheissä, joissa on useita pieniä lapsia. Jotta ohitus onnistuu, vapaan kulkuväylän tulee olla vähintään 1800 mm leveä. Talvikunnossapidetyn reitin suositeltava leveys on 2300 mm. Ulkotilassa sijaitsevan kulkuväylän kaltevuus saa olla enintään viisi prosenttia (1:20). Mikäli maaston muoto ei mahdollista normin mukaista kaltevuutta, on pohdittava vaihtoehtoja esteetöntä sisääntuloa muualta.

Asetuksessa ei veloiteta järjestämään rakennukselle autopaikkaa edes liikkumisesteiselle, mikäli rakennuksella ei muutoin ole autopaikkoja. Tämä vaikeuttaa ja jopa estää sekä liikkumisesteisen asukkaan, että vammaisen vierailijan elämää ja liikkumista. Näissä tapauksissa auto on välttämätön liikkumisen apuväline ja sille on myös osoitettava pysäköintipaikka kohteen välittömästä läheisyydestä. Liikkumisesteisen autopaikkojen minimimäärä ja niiden etäisyys rakennuksen sisäänkäynnistä tulee säätää tässä asetuksessa. Niitä täytyy olla myös asuinrakennuksessa, jossa muutoin ei ole omia autopaikkoja.

Pykälän 3 momentti ilmoittaa, että mikäli rivitalolla tai muulla kytketyllä pientalolla on autopaikkoja, ei niistä yhdenkään tarvitse olla tarkoitettu liikkumisesteisten käyttöön eikä siten täyttää pykälässä säädettyjä mitoitusvaatimuksia. Tämä vaikeuttaa tai estää liikkumisesteisen asukkaan tai vierailijan itsenäistä suoriutumista. Säädöksenä tämä on myös yhdenvertaisuuslain vastainen ja vammaisia henkilöitä syrjivä.

Saattoliikenteen pysähtymispaikasta, sijainnista ja pysähtymispaikan merkitsemisestä tulee laatia yksiselitteinen normi.

3 § Rakennuksen sisäänkäynti

Rakennuksen ulko-oven avautumispuolen ja seinän sisänurkan tai muun kiinteän esteen välille vaaditun 400 mm vähimmäisetäisyyden säätäminen on erittäin hyvä lisäys. Vaatimus ulko-oven edessä olevan tasanteen vähimmäisleveydestä 1500 mm lisää myös sisäänkäynnin turvallisuutta.

Rakennuksen ulko-ovella olevan ovipuhelimen tai ovisummerin on oltava sellaisessa paikassa ja korkeudella, että myös lapset tai pyörätuolia käyttävät henkilöt kykenevät sitä esteettömästi käyttämään.

4 § Ovet

Asumista palvelevat välttämättömät tilat tulee luetella asetuksessa. Myös asuntosauna tulee jatkossakin katsoa asumiselle välttämättömäksi tilaksi; koska se on usein ainoa peseytymistila. Mikäli löylyhuoneen ovea ei katsota tarpeelliseksi säilyttää nykyisen levyisenä, on syytä vaatia, että se voidaan tarvittaessa helposti leventää, ilman uusia LVI- tai vesieristysratkaisuja.

Vaatus yhdestä esteettömästä asuntokohtaisesta ulkotilasta on erittäin hyvä lisäys, koska se voi olla pyörätuolin tai kävelytelineen käyttäjälle ainoa mahdollisuus päästä ulos. Tällöin on huomattava, että ulkotilaan johtaa riittävän leveä ovi ilman haittaavia kynnyksiä tai tasoeroja ja että ulkotilassa on myös talvikunnossapito.

Vaatus riittävän leveästä ulko-ovesta ja riittävän matalasta kynnyksestä pitää koskea myös omakotitaloja tai kytkettyjä pientaloja. Esteetön mahtuminen ovista ulos ja sisään liikkumisen apuvälineillä on vammaiselle tai ikääntyneelle henkilölle välttämätön edellytys itsemääräämisoikeuteen ja itsenäiseen suoriutumiseen arkielämässä.

Asuinrakennuksen ulko-ovessa tulee aina olla vähintään varaus sähköiseen oviautomaatiikkaan, joka viime kädessä turvaa, että liikkumis- ja toimintaesteinen henkilö kykenee sen helposti itse avaamaan.

Pykälässä säädetään rakennuksen ulko-oven ja asuinrakennuksen käyttöä palvelevan tilan, kuten esim. jätekatoksen oven helposta avattavuudesta. Tämä on hyvä. Uusissa rakennuksissa ei kuitenkaan välttämättä enää ole lukittuja jätekatoksia, vaan jätteiden keräys tapahtuu ulkona oleviin suuriin syväkeräystynnyreihin, joiden kannet on lukittu avaimella. Käytön esteettömyyden ja helpon avausmekanismin pitää koskea tulevaisuudessa myös tätä jätteiden keräysjärjestelmää.

5 § Rakennuksen sisäinen kulkuväylä

Soveltuvuus liikkumis- ja toimintaesteiselle tarkoittaa tässä pykälässä sitä, että kulkuväylä on helposti havaittava, pinnaltaan tasainen ja luistamaton sekä riittävän kova. Helppo havaittavuus voidaan toteuttaa hyvän, häikäisemättömän valaistuksen ja pintamateriaalien tummuuskontrastien avulla.

6 § Rakennuksen muut tilat

Asuinrakennuksessa, tulee esityksen mukaan asunnon eteisessä ja keittiössä olla 1300 mm kääntymistilaa apuvälineille. Esitetty kääntöympyrä on liian pieni etenkin pyörätuolin/ sähköpyörätuolin käyttäjälle, joten edellytämme 1500 mm kääntöympyrää kaikessa asuntorakentamisessa. Tämän vähimmäismitan tulee koskea myös omakoti- ja paritaloa, sekä rivitaloa. Nyt vaatimus koskee ainoastaan sellaisia rakennuksia, johon on asennettava hissi.

7 § Luiska

Luiskan vaatimuksista puuttuvat käsijohteet, jotka ohjaavat muodollaan tasaiselle alueelle ennen ja jälkeen luiskan.

Luiskan lisäksi tilassa tarvitaan tietyt vaatimukset täyttävät portaat. Portaiden minimivaatimukset on myös kerrottava tässä pykälässä.

8 § Hissi

Hissin vapaan oviaukon leveyden tulee olla 850 mm.

Olemassa olevaan asuinrakennukseen jälkiasennettavan hissin korin mitoitus voi poiketa säädetystä, mikäli se on välttämätöntä rakennuksen merkittävien ominaisuuksien säilyttämiseksi. Kuitenkin siten, että hissi täyttää silti asukkaiden ja muiden käyttäjien välttämättömät esteettömyysvaatimukset.

9 § Yhteys tasoeron välillä muussa kuin asuinrakennuksessa

Teksti on ok.

10 § Yhteys tasoeron välillä asuinrakennuksessa

Teksti on erittäin hyvä.

11 § WC-tila muussa kuin asuinrakennuksessa

Tarpeellinen määrä WC-tiloja on syytä täsmentää seuraavasti. Joka kerroksessa ja lisäksi jokaisen erillisen toiminnallisen kokonaisuuden yhteydessä on oltava vähintään yksi esteetön WC-tila, joka on sukupuolineutraali.

Varusteista tarvitaan täsmällisempää tietoa: WC-istuimen käsituet kiinnitetään seinään, lattiaan tai kiinteäksi osaksi WC-pönttöä. Tilassa tarvitaan myös tukikaiteet seiiniin pystyssä pysymisen varmentamiseksi. Oven sulkemiseen tarvitaan vaakasuora lankavedin saranapuolelle, käsisuihkua on kyettävä käyttämään WC-istuimelta ja WC-paperi tulee olla käden ulottuvilla. Seinässä pitää olla koukut ulkovaateiden ja käsilaukun ripustamista varten, Samoin paikka kävelykepillä tai kyynärsauvoille.

12 § Muu hygieniatila muussa kuin asuinrakennuksessa

Teksti on ok. Lisäksi tarvitaan sukupuolineutraali ja esteetön pukeutumis- ja pesutila, joihin mahtuvat tarvittavat apuvälineet. Pukeutumistilan tulisi olla vain yhden toimintaesteisen henkilön käytössä kerrallaan. Usein liikkumis- tai toimintateinen henkilö ja

hänen avustajansa ovat eri sukupuolta. Esteettömiin pukeutumis- ja pesutiloihin asennetaan seinään oven avautumispuolelle liikkumisesteisen tunnus.

13 § WC- ja pesutila asuinrakennuksessa

Koska 1300 mm kääntöympyrä on liikkumisapuvälineiden käyttäjälle yleensä liian pieni, edellytämme edelleen 1500 mm kääntöympyrää. Tämän vähimmäismitan tulee koskea myös omakoti- ja paritaloa sekä rivitaloa. Nyt esitetty vaatimus koskee ainoastaan sellaisia rakennuksia, johon on asennettava hissi.

Asuinhuoneiston wc- ja pesutilassa kiinteitä kalusteita ovat kalusteet, jotka läpäisevät tilan vesieristyksen. Kääntöympyrän vapaata tilaa mitattaessa WC- ja pesutilassa oleva pesukonevaraus on tällöin rinnastettava kiinteään kalusteeseen, koska pesukonetta ei voi siirtää tarvittaessa pois kääntöympyrän päältä.

14 § Kokoontumistilat

Kokoontumistilojen tila- ja varustemääritykset ovat kohtuulliset, mutta metro/bussi- ja rautatieasemien odotustilat voisi kokoontumistiloista listaan lisätä. Samoin asumispalveluyksiköiden kokoontumistilat, kerhotilat yms. joissa ei valitettavasti yleensä ole kiinteää äänentoistoa tai induktiosilmukkaa. Palvelutila on epätäsmällinen käsite. Palvelupisteissä on hyvin harvoin äänentoistojärjestelmää. Tätä tulee täsmentää.

Käsite äänentoistojärjestelmä on tulkinnanvarainen. Ainakin perustelumuiotiossa olisi hyvä täsmentää, että tämä kattaa kaikki ääntä toistavat järjestelmät mukaan lukien televisio, radio, etäkokousvarustus ja muut ääntä toistavat AV-järjestelmät.

Induktiosilmukka tai muu vastaava äänensiirtojärjestelmä on myös yksilöitävä. Tässä pitää täsmentää, että järjestelmän toteutuksen tulee täyttää teknisten ominaisuuksien, toimintavarmuuden ja merkintöjen osalta juuri kyseiselle järjestelmälle määritellyt laatuksiteerit.

On välttämätöntä, että myös pyörätuolipaikat sijaitsevat äänensiirtojärjestelmän kattamalla alueella. Lisäksi on otettava huomioon, että pyörätuolin käyttäjä voi olla myös näkövammaisen, jolloin pyörätuolipaikkoja tulee olla eri osissa tilaa.

15 § Majoitustilat

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi esteettömien majoitustilojen määrää koskevasta vähimmäisvaatimuksesta ja tällaisten majoitustilojen mitoituksista.

Nykyisessä määräyksessä esteettömien majoitustilojen vähimmäismäärä riippuu tarpeesta. Tätä säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että vähimmäismäärä olisi viisi prosenttia majoitustiloista, kuitenkin aina vähintään yksi majoitushuone. Vammaisneuvosto katsoo, että esteettömien majoitustilojen vähimmäismäärä pitää olla 10 % majoitustiloista; kuitenkin aina vähintään kaksi majoitushuonetta. Perusteluina esitetään, että mikäli liikkumisesteisiä tai toimintaesteisiä majoittujia ei ole, voidaan kyseisiä tiloja käyttää perhehuoneina.

Johtopäätökset

Tällä hetkellä esteettömien asuntojen tavoitteesta Helsingissä on olemassa noin kolmasosa. Viime vuosien rakentamisvauhdilla ja nykymääräysten mukaan rakentaen voitaisiin saada aikaan toinen kolmasosa. Viimeinen kolmasosa edellyttäisi olemassa olevien rakennusten laajamittaisia esteettömyyskorjauksia ja ennen kaikkea hissien jälkiasennuksia.

Vammaisten henkilöiden määrää Suomessa on vaikea arvioida, sillä vammaisuuden esiintyvyydestä ei juuri ole tarkkaa tilasto- tai tutkimustietoa. Pitkäaikaisesti vammaisia henkilöitä arvioidaan Suomessa olevan noin 3,8–4,6 prosenttia väestöstä. Prosenttiosuus pysyy jokseenkin samana myös tulevaisuudessa. Tämän lisäksi on otettava huomioon niiden ihmisten määrä, jotka elämänsä eri vaiheissa ovat tilapäisesti tai määräaikaisesti liikkumisrajoitteisia tai muutoin toimintaesteisiä. Tiloiltaan esteetön asunto on kaikissa tapauksissa välttämätön edellytys tavanomaiselle elämälle.

Suomi ratifioi YK:n vammaisten oikeuksien yleissopimuksen ja yleissopimuksen valinnaisen lisäpöytäkirjan 11.5.2016. Yleissopimuksen ja sen valinnaisen lisäpöytäkirjan voimaantulopäivä Suomessa oli 10.6.2016. Esteettömyysnormien purku ja lieventäminen ovat vammaissopimuksen vastaisia toimia Suomen lainsäädännössä. Yleissopimus asettaa rakennuksia koskevalle esteettömyysääntelylle tiettyjä reunaehtoja, jotka liittyvät erityisesti yhdenvertaiseen pääsyyn rakennuksiin, kaikille sopivaan suunnitteluun ja mahdollisuuteen valita asuinpaikka.

Asetuksen soveltaminen muuhun kuin uuden rakennuksen rakentamiseen olisi rajattu kolmella tapaa. Ensiksi asetusta sovellettaisiin vain rakennuslupaa edellyttäviin toimenpiteisiin. Toiseksi asetuksen soveltaminen olisi rajattu vain tiettyihin rakennustyyppeihin sekä muussa rakennuksessa olevaan vastaavaan tilaan ja asuinkerrostalon yleisiin tiloihin kohdistuviin toimenpiteisiin. Kolmanneksi asetuksen soveltamista näiden kahden ensimmäisen edellytyksen täytyessä rajaisi vielä edellytys esteettömyyden parantamisen tarkoituksenmukaisuudesta rakennuksen ominaisuudet sekä toimenpiteen laatu ja laajuus huomioon ottaen. Tämä kolmas edellytys pitää sisällään mahdollisuuden, että osassa korjaus- tai saneeraus kohteena olevista tiloista esteettömyyden parantaminen on tarkoituksenmukaista ja osassa ei. Koska on näin tehokkaasti asetuksella turvattu, ettei korjaus- tai saneerausrakentamisessa tarvitse huomioida esteettömyyden parantamista, on aivan varmaa, ettei sitä myöskään vapaaehtoisesti toteuteta. Rakennuksen korjaaminen, käyttötarkoituksen muuttaminen tai perusparantaminen ei hallitusohjelman mukaan laukaise uudisrakentamistasoisia velvoitteita esimerkiksi esteettömyys- ja äänieristysvaatimusten osalta. Näin saadaan helposti uusia esteellisiä asuntoja pienillä kustannuksilla. Esteettömyysnormien lieventäminen on selkeästi vammaisia henkilöitä syrjivä ja yhdenvertaisia mahdollisuuksia estävä toimenpide. Samalla se on ristiriidassa YK:n kansainvälisen vammaissopimuksen kanssa ja rikkoo myös Suomen perustuslain yhdenvertaisuus-vaatimusta.

Väite siitä, rakentamisvaiheessa toteutettu esteettömyys asuntorakentamisessa tulisi kalliiksi, ei pidä paikkaansa. Kustannussäästöjä saavutetaan hyvällä tilasuunnittelulla, kaavoituksella ja selkeällä arkkitehtuurilla; ei asumisneliöitä vähentämällä.

Toinen esteettömän asuntorakentamisen kulmakivi on asunnon sisätilan muunneltavuus ja huonetilojen tehokas haltuunotto, mikäli ei apuvälineiden tai avustajan vuoksi tarvita lisätilaa esim. pesutiloissa ja WC-tiloissa. Turhien normien olemassaolo on epätarkoituksenmukaista, mutta esteettömyyden toteuttaminen kaikissa rakennuskohteissa osana normaalisuuden periaatteita on erittäin perusteltua. Perusesteettömyys ei saa vähentyä normien keventymisen vaikutuksesta ja yksilölliset välttämättömät muutostyöt on kyettävä toteuttamaan nykyistä helpommin ja kustannustehokkaammin jälkikäteen rakennusvaiheessa tehtyjen muunneltavuusvarausten avulla. Perustana on tällöin hyvä asuntosuunnittelu ja neliöiden käytön tehokkuus.

Helsingissä 17. elokuuta 2016

Helsingin kaupungin vammaisneuvosto

Ilpo Haaja
puheenjohtaja
050 3907658

Reija Lampinen
sihteeri